

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟ Υ

ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΔΕΙΨΙΑΙ

Τόμος Β'.
ΑΡΙΘΜ. 39.

Συνδρομή, δεχομένη ἀπό 1. Ιωνουαρίου καὶ 1. Ιουλίου ικάστου έτους, ἑξάμηνος μόνον
καὶ προπληρωτέα: Πανταχοῦ φράγκ. χρ. 10 ή μέρος. 8.

ΕΤΟΣ Β'.
τῇ 1/13. Αύγουστου 1886,

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΕΙΝΗΣ.

Ιστορική σκιαγραφία.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἐν τῷ προσώπῳ Κονραδίνου τοῦ Σουηβοῦ κατέπεσεν ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς ἡ δυναστεία τῶν Χοενστάουφεν, ἀπέδησκον ἐπίσης ἐπὶ τῆς λαϊμητόμου ἐν Νεαπόλει δύο κόμητες, ἐκ τοῦ γένους τῶν Γεραρδέσκα. Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες καὶ μετ' αὐτῶν ὀλόκληρος ὁ οἶκος, εἰς ὃν ἀνῆκον, εἶχον μείνει πιστοὶ εἰς τοὺς Γιβελλίνους, τὴν αὐτοκρατορικὴν μερίδα, καὶ πάντα τὸν πλοῦτόν των κατεδαπόνησαν εἰς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ συγχούς τότε ἐμφυλίους πολέμους τῶν Γουέλφων καὶ Γιβελλίνων, ὃν προΐσταντο ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ Κόντη (κόμητες), ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Βισκόντη (ἀντικόμητες).

Οἱ Βισκόντη οὗτοι τῆς δημοκρατίας τῆς Πίσης οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν ἢ συγγένειαν πρὸς τὸν ὅμωνυμον οἶκον τοῦ Μιλάνου, ὅστις ἦκμασε μέχρι τῶν μέσων τοῦ δεκάτου πεμπτοῦ αἰώνος. Οἱ ἀντικόμητες τῆς Πίσης εἶχον ἀναγκασθῆνα

Η ΑΝΝΑ. Εκ τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Ιωσήφ Ζένισεκ.

κλίνωσι γόνου πρὸ τῆς τότε μεγάλης δυνάμεως τοῦ Πάπα, ζητοῦντες τὴν προστασίαν του ἐναντίον τῶν ἀλκιμιστέρων γενῶν τῆς Πίσης. Χάριν δὲ τούτου καὶ μόνου τοῦ σκοποῦ ὁ Οὐβάζαλδος Βισκόντης εἶχε παραιτηθῆν τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τῶν παπικῶν ἀξιώσεων ἐπὶ τῆς τότε ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Πίσης κατακτηθείσεως νήσου Σαρδοῦ, συνεζεύχθη μίαν συγγενῆ τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ Θ. ὁνόματι Ἄδελαΐδα, κληρονόμον τῆς Γαλλούρας καὶ τοῦ Τόρρε, καὶ ἔλαβε τὸς κτήσεις ταύτας παρὰ τοῦ Πάπα ὡς τιμάρια. Τοιουτοτρόπως οἱ Βισκόντη ἔγιναν ἀρχοντες τῆς Γαλλούρας καὶ ἡγέται τῆς μερίδος τῶν Γουέλφων, δεινῶς καταπολεμουμένων ἐν Πίση, ἐπειδὴ ἡ πόλις ἀπασα ἥτο ἀφωσιωμένη εἰς τοὺς Γιβελλίνους.

Παράδοξον εἶναι ἐν τούτοις πῶς ὁ Οὐγολίνος Γεραρδέσκας, ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰώνος

διατελῶν ἀρχηγὸς τῶν ἐν Πίσῃ Γιβελλίνων, ἀπεφάσισε νὰ ἔπι- φέρῃ μίαν προσέγγισιν μεταξὺ τοῦ κόμιματός του καὶ τῆς με- ρίδος τῶν Γουέλφων, δοὺς τὴν ἀδελφήν του ὡς σύζυγον εἰς τὸν τότε ἥγετην αὐτῶν Ἰωάννην Βισκόντην. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη συνδιαλλαγὴ τῶν ἔχθρικῶν μερίδων ἐκίνησε τὴν δυ- πιστίαν τῶν κατοίκων τῆς Πίσης καὶ ἐξώργισεν αὐτοὺς ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς τε ἐξεδίωξαν τῆς πόλεως τοὺς δύο τούτους ἄν- δρας. Ἀμφότεροι ὅμως δὲν ὠκνησαν ἥδη οὐδὲ ἐπὶ στιγμήν, νὰ ἐπέλθωσι κατὰ τῆς πατρίδος των ὡς πολέμοι, καὶ συ- εννοηθέντες πρὸς τὰς γουελφικὰς πόλεις τῆς Τοσκάνας ἡνάγ- κασαν τὴν Πίσαν ἐν ἔτει 1276 νὰ ὑπογράψῃ εἰρήνην, ἡς πρῶτον ἀρθρὸν ἥτον ἡ ἀνάληγσις τῶν ἔξορισθέντων. Ὁ Ἰωάννης εἶχε τελευτῆσι, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπανέκαμψεν ὁ υἱός του Νίνος Βισκόντης μετὰ τοῦ Οὐγολίνου.

Ἄλλ' ἐνῷ οἱ Βισκόντη πάντοτε παρέμειναν πιστοὶ εἰς τὸ κόμιμα των, ὁ Οὐγολίνος εἶχε χάσει τὴν ἐμπιστοσύνην ἀμ- φοτέρων τῶν μερίδων καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῶν φιλοδόξων σκοπῶν του δὲν τῷ ὑπελείπετο ἀλλο μέσον, παρὰ ὃ δόλος καὶ ἡ βία. Καὶ πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῶν πραγματικῶς δὲν ἦργησε νὰ παρουσιασθῇ ἡ κατάλληλος εὐκαιρία. Ἐν ἔτει 1282 ἔξερράγη μεταξὺ Πίσης καὶ Γενούς πόλεμος πεισμα- τώδης, διαρκέσας ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς καὶ περιτωμέσι διὰ τῆς δόλοσχερούς ἥττης καὶ τῆς ἐντελοῦς καταστροφῆς τῶν ναυ- τικῶν δυνάμεων τῆς Πίσης. Ὁ ναύαρχος Δόριας ἔξωρμησεν ἐναντίον αὐτῆς μετὰ 130 γενουηγίσιων γαλερῶν, ὡν τὰς τριό- κοντα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Βενεδίκτου Ζαχαρίου εἶχεν ἀφῆσει παρὰ τὴν νῆσον Μελορίαν, ὡς ἐν ἐνέδρᾳ. Οἱ κά- τοικοι τῆς Πίσης παρέταξαν τὰ 103 πλοῖά των εἰς τρεῖς γραμμάς, ὡν ἥγουντο ὃ ἐκ Βενετίας ναύαρχος Μοροζίνης, ὁ Ἀνδρέας Σαρακηνὸς καὶ ὁ κόμης Οὐγολίνος. Τὴν πρωΐαν τῆς 6. Αὐγούστου 1284 ὅτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀπὸ τῆς „Πα- λαιᾶς Γεφύρας“ ηὐλόγει τὸν στόλον, ἐξέπεσε τῶν χειρῶν του ὁ σταυρὸς καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὰ κόμιμα. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐθεωρήμη ἀπαίσιος οἰωνός, ὅπως δήποτε ὅμως οἱ πλεῦ- στοι τῶν κατοίκων ἐν τῇ ὑπεροφίᾳ των ἥμέλησαν νὰ εὐφυο- λογήσωσιν ἐπ' αὐτοῦ καὶ εἴπον: „Ο Χριστὸς μετὰ τῶν Γε- νουηγίσιων καὶ μεθ' ἡμῶν ὁ οὐρίος ἀνεμος“ — ἀλλ' ἔτι ἀπαίσιώτερον σημεῖον ἐδείχθη τὸ ἐσπέρας τῆς αὐτῆς ἥμέ- ρας, ὅτε οἱ ἐκ Πίσης συγηρμάνθησαν τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἐναντίων, χωρὶς νὰ δύνανται πλέον ν' ἀποφύγωσι τὴν ναυμα- χίαν. Ἡ ἐπίθεσις τοῦ ἐνεδρεύοντος Ζαχαρίου ἔκρινε τὸν ἀγῶνα, ἀφ' οὗ μάλιστα πρώτη αὐτὴ ἡ ναυαρχία, ἡ φέρουσα τὸν Μοροζίνην, ἐπεσεν εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλὰ καὶ τώρα ἀκόμη ἡ ἀνδρεία τῶν κατοίκων τῆς Πίσης ἵσως θὰ κατόρθου, ἀν οὐχὶ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἥτταν, ὅπως δήποτε ὅμως νὰ μετράσῃ τὰς συνεπείας τῆς, ἀν ὁ Οὐγολίνος δὲν ἐτρέ- πετο αἴφνης μετὰ τῶν πλοίων του εἰς φυγήν. Τί ἐσκόπευε διὰ τῆς φυγῆς ταύτης, εἰνε ἀνεξήγητον, διότι οἱ μὲν ἔχθροι του ἰσχυρίζονται, ὅτι εἶχε τὴν πρόθεσιν τὴν ἥττηθεῖσαν ἥδη Πίσαν νὰ καθυποτάξῃ εἰς ἑαυτὸν τῇ βοηθείᾳ τῶν ἐν Φλω- ρεντίᾳ καὶ Λούκκα φουέλφων φίλων του, οἱ δὲ φίλοι του πάλιν ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸν τὴν καλὴν θέλησιν, διότι ἐσκό- πει, ἀφικνούμενος ἐγκαίρως, νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ἐπιρροὴν τῶν φίλων του ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πόλεως ἐναντίον τῶν Γε- νουηγίσιων καὶ ἀλλων ἔχθρων. Ἐκ τῶν συγχρόνων συγγρα- φέων οὐδεὶς τὸν κατηγορεῖ ἐπὶ τούτῳ, τὴν βαρεῖαν δὲ ταύ- την ἐνοχὴν τῷ ἀποδίδει εἰς χρονογράφος τοῦ 16^{ου} αἰώνος, ὅστις μάλιστα λέγει, ὅτι διηγεῖται τὸ γεγονός κατὰ τὸν Δάντην, ὁ δοποῖος ὅμως οὐδὲ λέξιν καὶ ἔγραψε περὶ τοῦ πράγματος. Ἐν τούτοις ὅμως ἐκ τῶν ἐπόμενων διὰ δειχθῆ,

διτὶ αὐτὸς ὁ Οὐγολίνος κατέστησεν εἰς τοὺς φίλους του δόσ- κολον τὴν ὑπεράσπισιν τῶν καλῶν του προδέσεων.

Ἡ ἀτυχῆς Πίσα ἀπώλεσεν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτη 36 πλοῖα καὶ δέκα ἔξι χιλιάδας ἀνδρας, εἰς νεκροὺς καὶ αἰχ- μαλώτους. Οἱ νικηταὶ χλευσόντες τοὺς ἥττηθεῖσας ἔλε- γον, „ὅστις θέλει νὰ ἴδῃ τὴν Πίσαν, ἀς ἔλθῃ εἰς Γένουαν“. Ἡ τύχη τῶν ἐνδεκα χιλιάδων αἰχμαλώτων ἦτο σπαραξι- κάρδιος, διότι ὅχι μόνον ὑπέβαλον αὐτοὺς εἰς τὰς ἀτιμω- τέρας ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ οὐδὲ λύτρα παρεδέχοντο, ὅπως ἀπολύσωσιν αὐτούς, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐμποδίσωσι τὰς γυναικάς των νὰ ὑπανδρευθῶσιν ἐκ δευτέρου καὶ οὕτω νὰ ἐξαφανισθῇ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς μία γενεὰ φιλοπόλεμος καὶ ἀκμαία. Καὶ πραγματικῶς μετὰ δεκαοκταετῆ αἰχμα- λωσίαν ἐκ τῶν ἐνδεκα χιλιάδων ἐπέζησαν μόλις οἱ χίλιοι καὶ οὕτοι ἐπανέκαμψαν γέροντες εἰς τὴν πατρίδα.

Ἐν Πίσῃ συνέβη πραγματικῶς ἐκεῖνο, ὅπερ ἐφαίνετο ἐπιδιώκων ὁ Οὐγολίνος. Ἡ εἰδησις τῆς ἥττης, ἣν ὑπέστη ἡ πόλις τῶν Γιβελλίνων, ἀφύπνισε τὰς ἐκδικητικὰς ὄρεξεις ὅλων τῶν γουέλφων γειτόνων, οὕτω δὲ οἱ ἐν Πίσῃ συγηρμάν- θησαν τὴν ἀνάγκην νὰ δώσωσιν εἰς χεῖρας τοῦ Οὐγολίνου πᾶσαν τὴν ἔξουσίαν ἐνεκα τῶν φιλικῶν του πρὸς τοὺς Γουέλ- φους σχέσεων. Μηνὶ Ὁκτωβρίῳ τοῦ 1284 ἀνηγόρευσαν αὐ- τὸν ἀρχιμαύαρχον καὶ ἀρχιδικαστὴν πρῶτον μὲν ἐπὶ ἐτοῖς, κατόπιν δὲ ἐπὶ δεκαετίαν, ἐφαίνετο δὲ κατ' ἀρχάς, διτὶ δέ νέος κυρίαρχος τῆς πόλεως μετὰ πολλῆς δεξιότητος καὶ ἐπι- τυχίας ὑπερήσπιζε τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, διότι τὸ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ οἱ ἔχθροι ἀνέβαλον τὴν νέαν των κατὰ τῆς πόλεως προεβολήν, ἐπωφελήμη δεξιῶς ἐπι- διώξας τὴν διάλεσιν αὐτῶν διὰ διαπραγματεύσεων καὶ κα- τορθώσας νὰ προελκύσῃ πρὸς τὸ μέρος του τοὺς Φλωρεν- τίους, οὕτω δὲ ἐσωσεν δὲ τοῦ δυνατὸν ἀκόμη νὰ σωθῇ ἐκ τῶν συντριμμάτων τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ γοήτρου τῆς πόλεως. Ἡναγκασμένος ὅμως τοῦ λοιποῦ, χά- ριν τῆς διατηρήσεως του ἐν τῇ ἔξουσίᾳ, νὰ στηρίζεται καθ' ὅλοκληρίαν ἐπὶ τὴν σύμπραξιν τῶν Γουέλφων, προελάβε τὸν ἀνεψιόν του Νίνον Βισκόντην συμμέτοχον τῆς ἀνωτά- της ἀρχῆς. Ἀλλ' ἡ δροφωνία ἀμφοτέρων δὲν ἥτο διαρκής, ἐπειδὴ ἐκάτερος ἐπεδίωκε καὶ ἐπόμει νὰ γίνει καὶ νὰ μένῃ διάρκεια καὶ ἐξουσιαστής. Ὁ Νίνος μάλιστα ἥθε- λησε νὰ προεπελάσῃ πρὸς τοὺς Γιβελλίνους καὶ δτε, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὅπαδός τις τοῦ οἴκου του ἐδοιλοφονήμη ὑπὸ τοῦ ἐγγόνου του Οὐγολίνου, Βριγάτα, ἤρχισε νὰ κραυ- γάζῃ ἀνὰ τὰς ὁδούς: „Θάνατος εἰς τοὺς μὴ θέλοντας τὴν εἰρήνην πρὸς τοὺς Γενουηγίσιους!“ — Ἀλλ' ὁ λαὸς ἐμεινεν ἀπαθής, διότι ἐγίνωσκεν δὲ τοῦ μόνος σκοπὸς τοῦ Νίνου ἥτο νὰ πτῶσις καὶ διαραγκωνισμὸς τοῦ θείου του καὶ ἐπειδὴ οὕτε πρὸς τὸν ἐνα, οὔτε πρὸς τὸν ἐπερον εἶχεν ἐμπιστοσύνην, ἡνάγκασεν ἀμφοτέρους νὰ παραιτηθῶσι τῆς ἀρχῆς καὶ νὰ ἐγκαταλεύωσι τὰ δημόσια μέγαρα των. Διάδοχος αὐτῶν ἀνεδειχθῆ κάποιος Βόγγης.

„Ἄφ' οὗ ἀμφότεροι οἱ ἀντίζηλοι τοιουτοτρόπως ἀφηρέ- θησαν τὴν ἀρχήν, συνηρμάνθησαν πάλιν ταχέως πρὸς ἀνάκτη- σιν τῆς προτέρας δυνάμεως!“ Ούτως ἴστορεῖ ὁ Φιλαλήθης (Ἰωάννης ὁ βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας) ἐν ταῖς ἴστορικαῖς του Σκιαγραφίαις, ἀς ἔχει προεπισυνημμένας εἰς τὴν ἔμμετρόν του μετάφρασιν τῆς „Θείας Κωμφόδιας“ τοῦ Δάντου. Τὸ ἐγχείρημα τῶν δύο κομματαρχῶν ἐνεκα τῆς ἀδυναμίας τῆς πόλεως ἐπέτυχεν εὐκόλως, διότι ἀντὶ της χρημάτων ἐπεισαν τὸν προκάτοχόν τους νὰ ἐγκαταλεύῃ τὴν ἀρχήν, καὶ ἐγκατεστά- θησαν πάλιν ἀμφότεροι εἰς τὴν ἀρχήν, καταλαβόντες ὃ μὲν

Ούγολινος τὸ δημαρχεῖον (Palazzo de Popolo), ὁ δὲ Νῖνος τὸ μέγαρον τῆς κοινότητος (Palazzo del Commune). Φαίνεται ὅμως, ὅτι τὴν φορὰν ταύτην ὁ Ούγολινος ἤτο μᾶλλον ὁ κύριος τῆς ἀρχῆς, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀκριβῶς, διδών συμπόσιον εἰς τοὺς προῦχοντας τῆς πόλεως, ἀπέτεινε πρός τινα τῶν προξεκλημένων, τὸν Μάρκον Λαμβάρδην, τὴν προκλητικὴν ἔρωτησιν: „Αἱ, Μάρκε, πῶς Σοὶ φαίνεται τὸ χράτος μου;“ — Πρὸς τὸν ὁ ἔρωτημενὸς ἀπεκρίνατο: „Κόμη, μοὶ φαίνεται, ὅτι δέν Σοὶ λείπει ἄλλο, παρὰ μόνον ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ!“

Καὶ ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ ἐξερράγη ἀληθῶς μετ' ὀλίγον. Ὁ Ούγολινος καὶ ὁ Νῖνος δὲν ἡδύναντο νὰ συνυπάρξωσιν ἐγγὺς ἀλλήλων, χωρὶς νὰ ἐξαφανίσῃ ὁ εἰς τὸν ἔτερον. „Οτε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1286 ἀφίκετο πρεσβεία τις ἐκ μέρους τῶν ἐν Γενούῃ αἰχμαλώτων, ζητούντων νὰ ἐπικυρωθῇ ἡ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων διενεργηθεῖσα εἰρηνικὴ σύμβασις μεταξὺ Πίσης καὶ Γενούης, ὁ Ούγολινος ἐκηρύχθη κατά, ὁ δὲ Νῖνος ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ταύτης, ὅτε δὲ ἐπεκυρώθη ἡ εἰρήνη, ὁ Ούγολινος ἥθελησε νὰ τὴν παραβιάσῃ καὶ νὰ τὴν ματαώσῃ ἐκπέμπων κρυψίων διαρκούσης τῆς ἀνακωχῆς πειρατὰς ἐναντίον τῶν Γενούησίων.

Ἐν φοιτὸν τοιουτορόπως αἱ δύο μερίδες τοῦ Ούγολινου καὶ τοῦ Νίνου διεπληκτίζοντο πρὸς ἀλλήλας, ἥγερθη αἴφνης ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν καὶ τρίτη, ἀποκτήσασα ἐν σμικρῷ τὴν μεγαλειτέραν δύναμιν ἐν τῇ πόλει. Εἰς ταύτην ἀνῆκον οἱ Γουαλάνδη, οἱ Σισμόνδη οἱ Λαφράντζη καὶ ἐπὶ κορυφῆς αὐτῶν ἴστατο ὁ μνημονευθεὶς ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πίσης Ἄρχιεπίσκοπος Οὐγολίνης, καταγόμενος ἐκ τινος γιβελλινικοῦ οἴκου τῶν περιχώρων τοῦ Arezzo. Τὴν νέαν ταύτην δύναμιν ὁ Ούγολινος ἀμέσως ἔσπευσε νὰ προσοικειωθῇ, ἵνα δι' αὐτῆς ἀνατρέψῃ τὸν Νῖνον καὶ συνῆψεν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ συνέβη τὸ ἔξης ἐπειόδιον. Λιμὸς ἐπισυμβάδες κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου εἶχεν ἐρεμίσει τὰ πνεύματα τοῦ ὄχλου ἐν Πίση ἐναντίον τῶν ἐπὶ τοῦ ἀρτου καὶ τῶν ἀλλων τροφίμων δασμῶν καὶ ἐπομένως ἐναντίον τοῦ Ούγολινου. „Οτε δὲ εἰς τῶν ἐγγόνων τούτου καὶ ἔτερος συγγενῆς του καὶ συγχρόνως ἀνεψιδες τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐτόλμησαν νὰ τῷ κάμωσι παραστάσεις περὶ τούτου, κατελήφθη ὑπὸ τόσον λυσσώδους ὄργης, ὡςτε ἀνασπάσας τὸ ἔγχειρίδιον τὸν μὲν ἰδίον ἐγγονὸν ἐτραυμάτισε κατὰ τὸν βραχίονα, τὸν δὲ ἀνεψιδὸν τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ ἰδίον συγγενῆ ἀφῆκε νεκρὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Γιβελλῖνοι προεδράμοντες παρέλαβον τὸ λείφανον καὶ ἔφερον αὐτὸ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον λέγοντες: „Ἴδού ὁ ἀνεψιός Σου, θανὼν ἐκ χειρὸς τοῦ κόμητος Ούγολινου“. Ο δὲ ἱερεὺς ἀπεκρίνατο: „Ἄπαρατε αὐτὸν ἐντεῦθεν· δὲν εἰνε ἀνεψιός μου. Ἀγνοῶ ἀν δ κόμης εἶχεν ἀφορμὴν νὰ φονεύσῃ τὸν ἀνεψιόν μου, διότι πάντοτε τὸν μετεχειρίζετο καλῶς, ὡς φίλον συγγενῆ. Οὐδεὶς λόγος θέλω νά μοι γίνη πλέον περὶ τούτου!“

Καὶ οὕτως ὁ δόλος ἐχείρωσε τὸ ἀσπόνδον μῆσος, διὰ νὰ καταστῇ ἡ ἐκδίκησις ἐπὶ πληρεστέρᾳ καὶ ἀληθῶς καλογρικῇ. Αἱ διαπραγματεύσεις μεταξὺ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Ούγολινου δὲν διεκόπησαν ἐκ τοῦ ἐπειόδιου τούτου καὶ ἥγαγον εἰς τὴν τελειωτικὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ συνεργήσωσιν ἀμφότεραι αἱ μερίδες ἐναντίον τοῦ Νίνου. Ἀλλ' ὁ ἀφρων λάκκον ὥρυξε καὶ ἀνέσκαψε, καὶ ἐνέπεσεν εἰς τὸν βόθρον, ὃν εἰργάσατο. Τὴν ὥρισμένην τῆς ἐνεργείας ἥμεραν οἱ δύπαδοι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἀφ' οὗ μετὰ τῶν φίλων τοῦ Ούγολινου ἐξεδίωξαν τὸν Νῖνον, ἐπετέθησαν καὶ κατ'

αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ συνέλαβον αὐτὸν αἰχμάλωτον μετὰ τῶν δύο οἰών του καὶ δύο ἐγγόνων του. Ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἐκράτησαν αὐτοὺς περιωρισμένους ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ δικαστηρίου, κατόπιν ὅμως τοὺς μετέφερον εἰς τὸν πύργον τῶν λεγομένων „Ἐπτά δρόμων“. Ἐδός ἔμειναν οἱ αἰχμάλωτοι μέχρι Μαΐου τοῦ 1289, ὅτε καὶ συνέβη ἡ φρικῶδης σκηνή, την ὅποιαν παριστάνει ἡ ἡμετέρα εἰκόνα. Αἴφνης ἐκλεισαν τὸν πύργον, ἔρριψαν τὰς ικετίδας εἰς τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ Ἀρόνου καὶ παρέδωκαν πατέρα, υἱούς καὶ ἐγγόνους εἰς τὸν ἐκ πενήντα πέντε μέτρα πλάτους πύργον.

Τὸ τέλος τοῦτο τῶν δυστυχῶν ὅντων περιγράφει ὁ Δάντης ἐν τῷ τριακοστῷ τρίτῳ ἀσματὶ τῆς „Κολάσεως“.

Ἀφ' οὗ ὁ Ούγολινος — ὃν ὁ ποιητής, περιπλανώμενος ἐν τῷ Ἀδη μετὰ τοῦ Βιργιλίου, εὗρε καταδεδικασμένον νὰ δάκνῃ τὸ κρανίον τοῦ ἀρχιεπισκόπου — διηγέρθη εἰς αὐτὸν τὸ ὄντειρον, τὸ ὅποιον ἐβασάνισεν αὐτὸν τε καὶ τοὺς συναυχμαλώτους υἱοὺς καὶ ἐγγόνους του, ὅτε πρώτην φορὰν ὁ δεσμοφύλακς δὲν ἔφερεν εἰς τὴν εἰρκτὴν τὴν συνήμη τροφήν των, ἐξακολουθεῖς ὡς ἔξης: „Οτε πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου τὴν ἀλληγορίαν ἥμεραν ἔχεινησα, τὰς ηκουσα τὰ παιδία, τὰ ὅποια ἥσαν ἐδῶ μαζῆ μου, νὰ κλαίωσιν εἰς τὸν ὅπον τῶν καὶ νὰ ζητῶσιν ἄρτον. Σκληρὸς βεβαίως θὰ ἥσαι, ἀν ἐνοῶν ἥδη τί κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν προσθέμανθη ἡ καρδία μου, δὲν θλίβεσαι καὶ δὲν θρηνεῖς τὴν τύχην μου. Ἐξυπνοὶ ἡμεδία τώρα καὶ ἡ ὥρα ἐπλησταζε, καθ' ἥν ὡς συνήμως μᾶς ἔφερον τροφήν· ἀλλ' ἔκαστος ἥμῶν ἀμφέβαλλε μετὰ τὸ κακὸν ἐκεῖνο ὄντειρον, ὅτε ἐγὼ ηκουσα πλειονήγενη τὴν πύλην τοῦ φοβεροῦ πύργου καὶ χωρὶς νὰ εἴπω λέξιν ἔστρεψα τὰ βλέμματα πρὸς τοὺς υἱούς μου. Ὁχι δὲν ἔκλαιον· ἡ ψυχὴ μου εἶχε νεκρωθῆ· ἀλλὰ τὰ παιδία ἐκλαυθμύριζον καὶ δι μικρός μου Ἀνσελμούκιος εἶπε: „Τί με βλέπεις ἔτση, τί ἔχεις, πάτερ;“ Ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲν δάκρυ ἔχυσα καὶ δὲν τῷ ἀπεκρίθην ὅλην ἐκείνην τὴν ἥμεραν, οὔτε τὴν ἐπομένην νύκτα, ἔως ὅτου νέος ἥλιος ἀνεψάνη εἰς τὸν οὐρανόν. „Οτε δὲ μία ἀσθενής ἀκτὶς εἰσῆλθεν εἰς τὴν εἰρκτήν μας καὶ ἐγὼ ἐπὶ τεσσάρων προσώπων εἶδον ἀντανακλωμένην τὴν ὄψιν τοῦ ἰδιοῦ μου, ἔδηξα ἐκ τῆς ὁδύνης τὰς ἰδίας μου κεῖρας, ἀλλ' ἐκεῖνοι, νομίζοντες ὅτι ἐπραξα τοῦτο ἐκ πείνης, ἥγερθησαν ταχέως καὶ εἶπον: „Πάτερ, δλιγώτερον ἀλγεινὸν θὰ ἥτο δι' ἡμᾶς, ἀν τώρας ἐτρωγεῖς ἐκ τῶν σαρκῶν μας. Σὺ μᾶς ἐνδυσεῖς τὸ ἀξιοθρήνητον τοῦτο σῶμα — λαβὲ αὐτὸ πάλιν ὅπισω!“ Ἐμεινα τότε ἀκίνητος, ἵνα μὴ τοὺς λυπήσω πλείστερον, καὶ ἀπαντες ἐστιγμένην ἐκείνην καὶ τὴν ἐπομένην ἥμεραν. „Ω σκληρὰ γῆ, εἴθε νὰ ἥνοιγες τὰ σπλαγχνα Σου! Ἐν τούτοις ὅτε ἔφθασεν ἡ τετάρτη ἥμερα, ἔπεσεν ὁ Γάδος μου καὶ ἐξηπλώθη πρὸ τῶν ποδῶν μου καὶ ἐφώνει: „Πάτερ μου, ἄχ, διὰ τί δέν με βοηθεῖς;“ Καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε, καὶ ὡς μὲ βλέπεις ἔδω, ἔτση καὶ ἐγὼ εἶδον τοὺς τρεῖς, τὸν ἓνα κατόπιν τοῦ ἀλλου, πίπτοντας ἀπὸ τῆς πέμπτης μέχρι τῆς ἔκτης ἥμερας, μεθ' ὁ ἐγώ, τυφλὸς ἥδη, ἡρχισα φηλαφῶν περὶ ἐμὲ πρὸς τὸν ἐκαστον καὶ ἐφώνουν αὐτοὺς ἐπὶ τρεῖς ἥμερας μετὰ τὸν θάνατόν των, ἔως οὗ ἡ πείνα ἐπετέλεσεν ὅτι δὲν ἥδυνθῇ ἡ θλίψις.“

Εἰς Σχολιαστὴς τοῦ Δάντου ἐκ Πίσης, ὁ Φραγκίσκος Βούτης, διηγεῖται ὅτι οὕτε εἰς τοὺς θρήνους τῶν λιμοκτονούντων εἶχον δώσει ἀκρόασιν, οὕτε εἶχον λάβει ὑπὸ ὄψιν τὰς ἱκεσίας των, ὅπως κοινωνήσωσι πρὸ τοῦ θανάτου των τῶν ἀχράντων μυστηρίων. „Ο Δάντης δὲ κατηγορήθη πολὺ ὑπὸ τῶν „εὔσεβῶν“ τῆς χώρας του, ὅτι τὴν σκληρὰν πρᾶξιν ἀποδίδει μόνον εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ οὐχὶ εἰς ἄλλους

συγχρόνους δυνάστας. Ἀλλ' οὐδεὶς ἡδυνήθη ν' ἀποδείξῃ, οτι δὲ κληρικὸς οὗτος, ἥγονύμενος τῆς ἴσχυρωτέρας τότε μερίδος, δὲν εἶχε τὴν μεγίστην ἐπιρροήν, ἕκτὸς δὲ τούτου, κατὰ τὸν βασιλέα Ἰωάννην τὸν σοφόν, παλαιότερόν τι Χρονικὸν τῆς Ησίγης λέγει δητῶς, οὗτος μόνος ἔνοχος τοῦ τοιούτου θανάτου τοῦ κόμητος τοῦ δ' ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν Γιβελλίνων, δ. δὲ Οὐβέρτος Φολιέττας, μεταγενέστερος μέν, ἀλλ' ἐμβρυμῆς ἴστοριογράφος ἐκ Γενούης, ἀναφέρει, οὗτος δὲ τοῦ Ρογῆρος ἐξέλεξε τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ θανά-

τού διὰ τὸν Οὐγολίνον καὶ τοὺς υἱούς του, ὅπως συμμορφωθῇ κατὰ λέξιν πρὸς τὸ θεῖον παράγγελμα, καθ' δὲ κληρικὸς δὲν πρέπει νὰ χύνῃ αἷμα.

Ο τόπος τοῦ ἀνοσιούργηματος, δὲ πύργος ἐκεῖνος τοῦ Γουαλάνδη, ὠνομάσθη ἔκτοτε „Πύργος τῆς πείνης“, συζεταὶ δὲ μέχρι τῆς σήμερον τὸ κατώτερον αὐτοῦ μέρος, ἐφ' δὲ ἀργότερον ἐπωκοδομήθη τὸ παλάτιον μετὰ τοῦ ἀρολογίου, τὸ κείμενον ἐγγὺς τοῦ μεγάρου τῶν ἱπποτῶν τοῦ ἀγίου Στεφάνου.

ΦΙΛΙΣΤΩΡ.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΕΛΩΤΟΣ.

Ἡ κίνησις τῶν μυῶν τοῦ προεώπου, τὴν δποίαν συνήθως χαρακτηρίζομεν διὰ τοῦ ὀνόματος „γέλως“, εἶναι ἰδιότης ἀποκλειστικῶς ἀνήκουσα εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐκδηλουμένη δχι μόνον δταν ἡμεθα εὔθυμοι: ἐξ ἐξωτερικῶν χαροπίδων ἐντυπώσεων, ἀλλὰ καὶ δταν ἐνθυμιμάμεθα περιστατικῶν τι εὐχάριστον τοῦ βίου μας ἢ καταλαμβάνωμεθα ὑπὸ αὐτομάτων ἵδεων, προκαλουσῶν τὸν ἵλαρότητα τῆς φυχῆς. Παρόμοιόν τι εἰς τὰς ζῷα παρατηροῦμεν μόνον εἰς τοὺς κύνας καὶ τοὺς πιμήκους, οἵτινες ἐν εὐφροσύνῳ καταστάσει διατελοῦντες συστέλλουσι πρὸς τὰς δπίσια σπασμωδικῶς τοὺς μυῶν τοῦ στόματος, ἀλλ' ἡ ἐκδήλωσις ὅμως αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν των αἰσθημάτων εἶναι τόσον ἀφονής, ὡς τὴν παραβλέπομεν καὶ προσέχομεν μόνον εἰς τὰς ἀλλας, καὶ φανερωτέρας, κινήσεις τοῦ σώματός των, δι' ὧν δὲν ἀνθρωποειδῆς πιθηκος καὶ δὲ φιλάνθρωπος κύων συνειθίζει νὰ ἐκφράζῃ τὴν χαράν του.

Ο γέλως κατ' ἀρχὴν εἶναι κίνησις ἀνεξάρτητος τῆς θελήσεως μας, δπόκειται δὲ εἰς αὐτὴν καὶ ἀκολουθεῖ μετὰ τόσον περισσότερας εὐπειθείας τὰς προσταγάς της, δσω περισσότερον καὶ δὲν ἀνθρωπος προσαρμόζεται πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ, δετις τὸν διδάσκει πῶς δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ τροποποιῇ τὴν ἔκρηξιν τῆς χαρᾶς του, ἡ νὰ τὴν πειροῦζῃ καὶ νὰ τῇ διδή μίσην εὐγενεστέραν μορφήν, ἡ νὰ τὴν νοθεύῃ καί, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ταλλεϋράνδου, γὰ τὴν μεταχειρίζεται ὡς τὴν γλῶσσάν του, νὰ κρύπτῃ δηλαδὴ δι' αὐτῆς τὰς ἀληθής φρονήματα καὶ αἰσθημάτα του καὶ νὰ παραμορφόνη αὐτὰ κατὰ τὸ δοκοῦν.

Καὶ ὑπὸ ἀμφοτέρας ταύτας τὰς ἐπόψεις — ἥτοι καὶ ὡς ἀκούσια ἔκρηξις καὶ ὡς προμελετημένη παραμόρφωσις τῶν ἵδιων ἵδεων καὶ αἰσθημάτων — δὲ γέλως ἔχει πολλὴν σπουδαιότητα καὶ σημασίαν διὰ τὴν καθόλου φυσιογνωμικήν, τῆς δποίας κύριος σκοπὸς εἶναι ἐκ τοῦ προεώπου τοῦ ἀνθρώπου νὰ διαγνῷ ἡ τὸν χαρακτῆρά του ἐν γένει, ἡ τὸ εἶδος τῶν κατὰ τὸν δεδομένην τινὰ στιγμὴν σκέψεών του. Διὰ τοῦτο γορίζομεν, δτι οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται οὐχὶ μετ' ἀδιαφορίας δι' ἀναγνώσωσι παρατηρήσεις τινὰς περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν καὶ σημασιῶν τοῦ γελωτοῦ, τὰς δποίας ἐδημοσίευσεν ἐν ἴδιατέρῳ βιβλίῳ εἰς τὸν εἴδοντας διδάσκαλος τῆς μικητικῆς τέχνης, δὲν Παρισίοις ἥμοροις Κοκελίνος, καὶ ἐξ ὧν συνάγεται, δτι ἔκαστος μποκοριτής ἀταρακτήτως ὀφείλει νὰ γινώσκῃ κατὰ βάθος, καὶ φυχολογικῶς ν' ἀναλύῃ πάσας τὰς ἀποχρώσεις τῆς ἐκφράσεως τοῦ προεώπου.

Ο ρηθεὶς ὑποκριτής τοῦ Γαλλικοῦ θεάτρου διαιρεῖ τὸν γελωτα εἰς διαφόρους κατηγορίας μὴ λαμβάνων ὑπὸ δψιν τὸν φυσικὸν μόνον καὶ ἀκούσιον γέλωτα, δετις διὰ τὸν πα-

ρατηρητὴν δὲν ἔχει ἀνάγκην μελέτης, ἀν καὶ δὲ γέλωτος τοῦτον πρὸ πάντων δυσκολεύεται ν' ἀπομιμηθῇ, ἀκριβῶς ἔνεκα τῆς ἀφελοῦς φυσικότητός του. Ἐκ τῶν κατηγοριῶν τούτων ἀναφέρομεν μόνον δλίγας καὶ ἐν πρώτοις τὸ εἶδος ἐκεῖνο, τὸ δπόδιον εἰς τὴν γλῶσσάν μας θὰ ἡδυνάμεθα νὰ δομάσωμεν „δουλικὸν γέλωτα“ (rire complaisant).

Ο „δουλικὸς γέλως“ προέρχεται ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ὑποταγῆς καὶ ὑποτελείας, εἶναι δηλαδὴ τρόπον τινὸν ἡ πληρωμὴ χρέους εὐγνωμοσύνης ἢ καὶ ἡ προεξόφλησις μελλούσης χάριτος, τὴν δποίαν δὲ μὲν ἀναμένει καὶ προεδοκᾷ ἀπὸ τοῦ ἀλλου, εἶναι ἡ ταπεινὴ δουλοφροσύνη ἐνὸς ὑποκειμένου πρὸς ἔτερον μποκείμενον. Τὸν γέλωτα τοῦτον εὐρίσκομεν, ὡς διησχυρίζεται δὲ Κοκελίνος δτι παρατήρησε πολλάκις, εἰς ἀνθρώπους ἔχοντας πεπλατυσμένα τὰ πέλματα τῶν ποδῶν των. Ὁ δουλικῶς γελῶν ἔχει τὴν συνήθειαν νὰ γελᾷ εἰς πᾶν δὲ τι δήποτε τῷ εἶπη τις, δὲν ἐννοεῖ δὲ νὰ κάμῃ διαφορὰν καρμίαν, ἀφ' οὗ τὸ κυριεῦν αὐτὸν αἰσθημα εἶναι δὲ δουλοφροσύνη. Γελᾷ δὲ ἀνεν γέλοντις, καὶ δταν τῷ διηγημῇ τις ιστορίαν τινὰ ἡ περιστατικόν, σκοπὸν μὲν ἔχουσαν νὰ κινήσῃ τὸ ἀκροατήριον εἰς ἀκράτητον γέλωτα, κατ' οὖσιαν δὲ οὖσαν ἀνιαρωτάτην, δὲ γέλως του θὰ φάσῃ εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον, ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς καθιστᾶ τὸν γέλωτα του καὶ τόσον δόλιον, διότι δὲ γελῶν μόνον ἐκ δουλοπρεπείας πολλάκις ἀφίνει τὸν διηγημόνεν νὰ ἔχῃ τὴν ἵδεαν, δτι ἡ ιστορία του εἶναι κωμικωτάτη καὶ ἐν τῇ ἵδεᾳ ταύτη τὸν ἔκαπατᾳ νὰ τὴν διηγημῇ καὶ εἰς ἀλλους ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν ἀκροῶνται, πρὸς θλιψίν του, μετὰ τῆς παγερᾶς σιγῆς τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀπαθείας.

Τιπάρχει ὅμως καὶ παραφύας τις τοῦ εἶδους τούτου τοῦ γελωτοῦ, δτις δὲν ἔχει τὴν πηγήν της εἰς τὴν δουλοπρεπὴ φυχὴν του γελῶντος, ἀλλὰ προέρχεται τεχνητῶς διὰ νὰ ἐπιτεχθῇ εἰς ὡρισμένος σκοπός. Τὸν γέλωτα τοῦτον εὐκόλως δυνάμεθα ν' ἀναγνωρίσωμεν, διότι πολλάκις διακόπτεται ἐν μέσῳ τῆς ἔκρηξεως καὶ ἀντικαθίσταται δι' ἐνὸς ἀκούσιου χαρακτήρα. Τοιουτοτρόπως γελῶσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι, παρ' ὃν ἐδανείσθημεν χρήματα — γελῶσι δὲ τόσων ἐμφατικώτερον, δσω μεγαλείτερον εἶναι καὶ τὸ ποσὸν τῶν δανεισθέντων χρημάτων καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ φαίνονται τρόπον τινὰ γελῶντες φυσικῶς, διότι σκέπτονται, δτι τὰ δοθέντα χρήματα οὐδέποτε θὰ λάβωσιν δπίσιων, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς προκαλεῖ τὴν μεγάλην των ἵλαρότητα. Ο ἐκ φυσικῆς δουλοπρεπείας γελῶν, καθ' ἧν στιγμὴν ἔκρηγνυται εἰς γέλωτα, οὐδεμίαν ἔχει ὡρισμένη δπισθοβουλίαν, — σᾶς προεφέρει μὲν ἀλλους λόγους τὸν γελωτά του ἀπαράλλακτα δπως καὶ δὲ γέλωτης προεφέρει εἰς τοὺς προεκελημένους ἐν κυάθιον τείου ἡ ἐν ποτήριον σίγου. Ο